

Raadsvoorstel

onderwerp	Gedenktekens en eerherstel eerste generatie Molukse KNIL militairen
zaaknummer	Z/23/458638
documentnummer	INT/25/1251851
portefeuillehouder	Toon Albers
portefeuille	Kunst en cultuur

1. Samenvatting

In 1951 kwamen 12.900 Molukse KNIL-militairen met hun gezinnen naar Nederland, waar zij onder zware omstandigheden werden opgevangen. Veel van deze mensen waren getraumatiseerd door de Tweede Wereldoorlog en de Indonesische onafhankelijkheidsoorlog. Bij hun aankomst verloren zij hun KNIL-status en werden zij opgevangen in barakkenkampen, vaak voormalige concentratiekampen. Dit leidde tot grote onzekerheid en een lange periode van sociaal isolement. Vanaf 1960 werden vanuit de kampen de eerste Molukkers in Zevenaar gehuisvest.

De Molukse gemeenschap in Zevenaar heeft om erkenning gevraagd voor het leed dat de eerste generatie KNIL-militairen en hun gezinnen is aangedaan. In 2023 vroeg een werkgroep uit de Molukse gemeenschap concreet om erkenning en eerherstel door het plaatsen van gedenktekens. Dit voorstel is het resultaat van meerdere gesprekken met een afvaardiging van de Molukse gemeenschap in de vorm van een werkgroep. Het draagt bij aan de erkenning van het leed en eerherstel voor de eerste generatie Molukse KNIL-militairen en versterkt de band tussen de gemeente en de Molukse gemeenschap. Dit is een belangrijke stap in het zichtbaar en betekenisvol houden van deze gezamenlijke geschiedenis voor toekomstige generaties.

2. Raadsvoorstel

De raad wordt voorgesteld om:

1. Het leed te erkennen van de voormalige eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland.
2. Het college te verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum in Zevenaar, zoals bedoeld in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen.
3. Met ingang van 1 januari 2026 deze graven vrij te stellen van betaling van grafrechten tot 2060, door deze vrijstelling einde van dit jaar op te nemen in de wijziging 'verordening lijkbezorgingsrechten'.
4. Medewerking te verlenen aan het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar waar eerste generatie KNIL-militairen begraven liggen; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en openbare begraafplaats Rosorum (bijlage 1).
5. Ten laste van de algemene reserve eenmalig een bedrag van € 19.761,00 bij te ramen en toe te voegen aan het budget Kunst & Cultuur voor de plaatsing van de gedenktekens.
6. De erkenning van het leed uit te laten spreken door de burgemeester van de gemeente Zevenaar tijdens een bijeenkomst met de Molukse gemeenschap in 2025.

3. Waarom naar de raad

Dit onderwerp heeft een groot maatschappelijk belang en raakt veel Zevenaarse inwoners persoonlijk. Dit voorstel gaat over een groep inwoners met een bijzondere en traumatische geschiedenis. Het is daarmee een gevoelig onderwerp dat om zorgvuldige afweging vraagt. Daarom is het belangrijk dat uw raad hierover besluit. Ook heeft uw raad de bevoegdheid het geld incidenteel beschikbaar te stellen voor de uitvoering.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Dit voorstel erkent het leed van de Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun komst naar Nederland en Zevenaar. De gemeente Zevenaar draagt bij aan eerherstel en waardering door hun graven een speciale status te geven, gedenktekens te plaatsen en een officiële erkenning door de burgemeester. Dit versterkt de band met de Molukse gemeenschap en doet recht aan de gezamenlijke geschiedenis. Zo blijft dit belangrijke verleden zichtbaar en betekenisvol voor toekomstige generaties.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 Historische erkenning en rechtvaardigheid

Het leed van de voormalige Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes wordt erkend. Zij hebben trouw gediend, zijn getraumatiseerd geraakt en werden bij aankomst collectief ontslagen. Hierdoor verloren zij hun KNIL-status. Dit zorgde voor grote onzekerheid over hun toekomst. Zij zijn onder zeer moeilijke en onzekere omstandigheden opgevangen.

1.2 Gelijke behandeling en precedentwerking

De gemeente Zevenaar is eigenaar van openbare begraafplaats Rosorum. De beheerders en/of eigenaren van de R.K. Begraafplaats en Protestantse begraafplaats hebben al ingestemd met het overnemen van de grafrechten van eerste generatie KNIL militairen. Ook zijn zij akkoord met het plaatsen van het gedenktekens op de begraafplaatsen die zij beheren. Daarnaast sluit Zevenaar aan bij andere gemeenten die al een vergelijkbare erkenning hebben gegeven. Dit voorstel draagt bij aan een bredere erkenning en eerherstel voor de eerste generatie Molukse KNIL-militairen.

2.1 Bevoegdheid college

Zoals vastgelegd in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen heeft het college van B&W de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan graven met historische betekenis.

3.1 Gelijke behandeling en oprechte erkenning

Ingang per 1 januari 2026 zorgt voor praktische duidelijke uitvoerbaarheid en gelijke behandeling onder nabestaanden. Daarmee voorkomt het willekeur en ook onderstreept het de oprechte erkenning van het historische onrecht. Eerdere ingang is binnen de huidige Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen en verordening lijkbezorgingsrechten juridisch niet mogelijk.

4.1 Cultureel en emotioneel belang voor de Molukse gemeenschap in Zevenaar

De eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes krijgen een blijvende en zichtbare plek in het collectieve geheugen. De gedenktekens geven nabestaanden en de gemeenschap een plek om te herdenken en de geschiedenis door te geven. Zo blijft dit belangrijke verleden ook voor toekomstige generaties zichtbaar en betekenisvol. De gemeenschap voelt zich erkend en gewaardeerd. Dit laat zien dat gemeente Zevenaar de geschiedenis en bijdrage aan de samenleving erkent.

4.2 Geïnitieerd en gedragen door de Zevenaarse Molukse gemeenschap

In gesprekken zijn meerdere opties besproken, waaronder een gedenksteen op een centrale plek. De vorm uit dit voorstel past binnen de wensen van de Zevenaarse Molukse gemeenschap en hun tradities.

5.1 Incidentele kosten

Er zullen slechts beperkte structurele kosten en minimale derving van inkomsten zijn. De kosten voor het plaatsen van de gedenktekens zijn incidenteel, zie paragraaf 'Financiën'.

6.1 Aansluiting bij de culturele waarden van de Molukse gemeenschap

De erkenning is extra belangrijk respect voor hiërarchie en autoriteit belangrijk is binnen de Molukse gemeenschap. Een officiële uitspraak van de burgemeester wordt daarom als waardevol en respectvol gezien.

6.2 Bijdrage aan maatschappelijke bewustwording en educatie

Een officiële erkenning door de burgemeester benadrukt de historische betekenis en draagt bij aan bewustwording binnen de gehele samenleving.

Alternatieven

1.1 Geen erkenning voor het aangedane leed

Er is geen wettelijke verplichting om erkenning te verlenen voor het leed van de Molukse gemeenschap. Wel zijn er al vele gemeenten die de gemeente Zevenaar hierin zijn voorgegaan o.a. naar aanleiding van kamervragen en verzoeken vanuit diverse gemeenten aan de landelijke politiek voor landelijke richtlijnen.

4.1 Geen gedenktekens plaatsen of andere vorm

De gedenktekens zoals voorgesteld in bijlage 1 zijn tot stand gekomen door veelvuldig overleg met de Molukse werkgroep die de aanvraag voor plaatsing heeft ingediend. Andere varianten zijn ook met hen besproken, maar zijn om diverse (culturele) redenen minder passend bevonden door de Molukse gemeenschap.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

Dit voorstel is tot stand gekomen door veelvuldig in gesprek te zijn met een afvaardiging van de Molukse gemeenschap in Zevenaar. Zij staan achter de inhoud van dit voorstel en de beoogde stappen, zoals weergegeven in de beslispunten.

Het toekennen van een speciale status aan de graven van eerste generatie KNIL militairen en hun echtgenotes. Het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen waar zij begraven liggen. En de erkenning van het leed laten uitspreken door de burgemeester, zullen het leed binnen de gemeenschap verzachten. Tijdens de uitvoering en erna zal het gesprek met de werkgroep gevoerd moeten blijven worden, om ervoor te zorgen dat het beoogde resultaat ook bereikt wordt.

7. Klimaat en duurzaamheid

Voor de gedenktekens wordt gebruik gemaakt van natuursteen uit Europa. De gedenktekens worden gemaakt en geplaatst door lokale ondernemer Ariës natuursteen. Natuursteen is een materiaal met lange levensduur.

8. Communicatie

Met de vertegenwoordiging van de Molukse gemeenschap, zijn meerdere gesprekken geweest om tot dit voorstel te komen. Zij stemmen in met het voorliggende voorstel.

Alle Zevenaarse inwoners worden bij openbaarheid van uw besluit geïnformeerd en middels de lokale media.

De Molukse gemeenschap wordt met hulp van de Molukse werkgroep, apart geïnformeerd over uw besluit. Daarna wordt in overleg met hen een geschikt moment gekozen voor de plaatsing en onthulling van de gedenktekens. Met in achtneming van de voorbereiding, productie en leveringstermijn zal dit waarschijnlijk in Q3 van 2025 plaatsvinden.

Kosten, baten en dekking

De kosten behorend bij dit voorstel komen voort uit verschillende posten. Als de desbetreffende graven vrijgesteld worden van grafrechten tot 2060, betekent dit derving van inkomsten van grafrechten voor de gemeente Zevenaar van zeven graven voor 35 jaar.

- Derving grafrechten (prijspeil 2025) over 35 jaar á € 29.736,00 (€ 849,60 per jaar)
- Plaatsen van drie gedenktekens; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en begraafplaats Rosorum, o.b.v. offerte Ariës natuursteen á € 19.761,00 (eenmalige kosten)
- Onderhoud gedenkteken begraafplaats Rosorum á € 5.250,00 (€ 150,00 per jaar)

Het onderhoud van (individuele) grafmonumenten en graftuinen op/bij de graven blijft voor de nabestaanden.

Deze kosten/derving zijn niet opgenomen in de meerjarenbegroting 2025-2028. Uw raad wordt gevraagd de eenmalige kosten voor de gedenktekens € 19.761,00 te dekken uit de algemene reserve door deze bij te ramen op het budget Kunst & Cultuur.

De derving van inkomsten van € 849,60 per jaar in te houden op de inkomsten grafrechten, dit wordt opgevangen binnen het bestaande programma. Het onderhoud van de drie gedenktekens van € 150,00 per jaar wordt vanaf 2026 meegenomen in het onderhoudsplan voor begraafplaats Rosorum.

9. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/25/1249472	Tekening gedenkteken(s)

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris
Danielle Jansen

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp Raadsvoorstel gedenktekens en eerherstel 1e generatie KNIL militairen
zaaknummer Z/23/458638
documentnummer INT/25/1251851

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat:

- De Molukse gemeenschap in Zevenaar om erkenning heeft gevraagd voor het leed van de eerste generatie KNIL-militairen en hun echtgenotes;
- Dit voorstel is ontstaan uit gesprekken met een werkgroep van de Molukse gemeenschap in Zevenaar en draagt bij aan de erkenning van het leed en eerherstel voor deze groep;
- Het voorstel voorziet in de erkenning door het vrijstellen van grafrechten voor de graven van deze militairen en hun echtgenotes op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum en het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar;
- Hiervoor een incidenteel budget nodig is;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar,

gelet op artikel 108, artikel 147 en artikel 160 van de Gemeentewet

besluit:

1. Het leed te erkennen van de voormalige eerste generatie Molukse KNIL-militairen en hun echtgenotes bij hun ontvangst en opvang in Nederland.
2. Het college te verzoeken gebruik te maken van de bevoegdheid om een speciale status toe te kennen aan hun graven op de gemeentelijke begraafplaats Rosorum in Zevenaar, zoals bedoeld in artikel 28 van de Beheerverordening gemeentelijke begraafplaatsen.
3. Met ingang van 1 januari 2026 deze graven vrij te stellen van betaling van grafrechten tot 2060, door deze vrijstelling einde van dit jaar op te nemen in de wijziging 'verordening lijkbezorgingsrechten'.
4. Medewerking te verlenen aan het plaatsen van gedenktekens op de begraafplaatsen in Zevenaar waar eerste generatie KNIL-militairen begraven liggen; R.K. Begraafplaats, Protestantse begraafplaats en openbare begraafplaats Rosorum (bijlage 1).
5. Ten laste van de algemene reserve eenmalig een bedrag van € 19.761,00 bij te ramen en toe te voegen aan het budget Kunst & Cultuur voor de plaatsing van de gedenktekens.
6. De erkenning van het leed uit te laten spreken door de burgemeester van de gemeente Zevenaar tijdens een bijeenkomst met de Molukse gemeenschap in 2025.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 21 mei 2025.

De griffier
Lennart Sluis

De burgemeester
Lucien van Riswijk

